

Armastatud ooperi- ja estraaditäht äratav vestluses Heimar Lengiga ellu mälestusi endistest aegadest

# BARITON JÜRI PÄRG: laulan, kuni süda tuksub

„Võtsin teksti, astusin mikrofoni ette ja salvestus õnnestus esimese korraga,“ räägib laupäeval 89aastaseks saav Eesti bariton Jüri Pärj raadioajakirjanik Lengile, et laulmisest ta loobuda ei saa ja käis möödunud aastal koguni stuudios salvestamas. „Oli üks lugu, mis mind juba tükk aega kummitas.“

Möödunud sügisel, pärast üht järjekordset Vikerraadio saadet „Kuldrandevu“, helises mul telefon. „Siinpool Jüri Pärj. Aitäh, et mängisite minu vana lugu „Rohelised silmad“.“

Nii saan ma isiklikult tuttavaks oma lapsepõlves ning noorusajal armastatud ooperi- ja estraaditähe Jüri Pärjaga. Juba mõni päev hiljem kohtume Võrus laulja suvekodus ja salvestame Lõuna-Eesti raadiojaama Marta FM tarvis pikema intervjuu. Sensatsiooniks kujuneb uudis, et Jüri Pärj käis taas helistudios ja salvestas vana müstilise sõjalaulu „Seto mõrja surm“. Jõulupüha eel salvestas maestro juba uue laulu, seekord Adolphe Adami „Oo, jõuluöö“.

**Lihtsa Võru poisina ei olnud vist kerge end pealinna muusikamaailma murda?**

Lõpetasin Võru keskkooli ja hakkasin pürgima Tallinna muusikakooli 1951. aastal. Mul oli küllaltki soodne pind Võrus. Keskkooli muusika- ja lauluõpetaja juhtus olema Paul Elken, Jüri Variste ja Gustav Ernesaksa kaas-aegne. Tema valmistas mind suurepäraselt muusikakooli astumiseks ette. Laulsin koguni Igori aariat. Küsiti, kas ma olen seda ooperit („Vürst Igor“ – toim) näinud, see tuleb nii hästi välja. Nähtavasti äratasin tähelepanu ja sain sisse. Kokku võeti viis inimest vastu, näiteks ka Heli Lääts, Ervin Kärvet. Nimekiri oli juba väljas, et vastu võetud, aga järsku kadus see leht seina pealt ära.

Juhtus selline lugu. Konservatooriumi ja muusikakooli direktor oli siis Georg Ots. Koolist läks kiri Võrru, et mis mees see Pärj teib seal on. Võru parteimehed Feliks Liivik ja Andrus Ojasoo olid aga nii kanged, et jäid minu poolele ja sõitsid spetsiaalselt Tallinna mind kaitsma. Esimene kohtumine oli neil kon-



Vanemuine



Jüri Pärj 1961. aastal Alfio rollis Mascagni ooperis „Talupoja au“.

servatooriumis. Kohal olid kaardrite inspektor, õppealajuhataja ja teised juhtivad pedagoogid. Alles palju hiljem sain teada, et järgmine kohtumine oli partei keskkomitees, esimese sekretäri Johannes Käbini kabinetis. Oli vähendatud büroo istung, arutati minu personaalküsimust: kas ma võin õppida muusikakoolis või mitte. Partei keskkomitee kultuuriosakonna juhataja Leonid Lentsman oli väga positiivselt häälestatud. „Talente tuleb hoida,“ olevat ta öelnud. Käbin

oli võtnud jämeda punase pliiaatsi ja kirjutanud resolutsiooni: vastu võtta. Nii et eksamikomisjon polnud midagi Käbini allkirja kõrval. Huvitav, et ka minu teeneliseks kunstnikuks tunnistamise paberil oli Käbini allkiri.

**Mis seal taga siis oli? Mispärast muusikakool ei tahtnud vastu võtta?**

Teate, ma laulsin liiga hästi.

**Kas esimene avalik etteaste on mees?**

Sattusin juhuslikult raadiosse, Rostislav Merkulovi orkestri ette. Mina olin siis Estonia teatri ooperikooris ja õppisin konservatooriumis. Meid, üliõpilasi, rakendati tihti laval koos tuntud artistidega. Viktor Gurjev (laulpedagoog – toim) oli mind mõnel kontserdil kuulnud ja kutsus duetti laulma. Esimesed lood olidki raadios 1958. aastal: helilooja Solovjov-Sedoi „Õhtu reidil“ ja „Õõbikud“. Meesansambel saatis. Tänu neile esinemistele, sellele orkestrile ja Merkulovile hakkasid asjad minema. Ka tänu sellele, et mul oli vene keel suus. See andis tööd. Näiteks sai palju käidud Pärnu ja Narva-Jõesuu kuursaalides. Kontserdid olid seal puhkajatele, kellest palju saabusid Moskvas ja Leningradist. Esitasin klaveri saatel tõsist muusikat, sekka Vene kraami ja estraadilaulu.

Tänu vene keelele sattusin Moskvasse partei kongressile. See oli Leonid Brežnevi viimane kongress 1982. aastal. Parajasti tähistati filharmoonias pianisti ja kontsertmeisteri Aino Himbeki tööjuubelit. Kutsuti need, kes olid temaga koos töötanud. Olid esinemised laval, sõnavõttud ja pärast kohvilaud. Järsku tuleb lauda minu juurde kultuuriministri asetäitja Raoul Viies ja ütleb: „Seltsimees Pärj, täna õhtul lähete Balti jaama, teile tuuakse sinna noodid, sõidate Moskvasse ja esinete partei kongressi avakontserdil.“ Kõik!

**Ja te sõitsitegi?**  
Tuli sõita. Igast vabariigist oli üks meessolist. Kõik olid rahvakunstnikud, mul rippus ka juba teeneline küljes. Elasin kuu aega Moskvas, valmistusin tähtsaks etteasteks. Prii elu, käisin

muuseumides. Kõik sissepääsud vabad. Nii et oh-oh-hoo! Kongressiks oli kirjutatud üks tervituslaul, mida saatis Suure Teatri orkester ja koor. Meie, solistid, tulime kõik koos välja ja sellega üritus algas.

Nähtavasti ei olnudki Estonias sel ajal kedagi, kes perfektselt vene keelt valdas ja võis ka muusikaliselt kiiresti sisse elada. Georg Otsa enam ei olnud. Ma olin neil sel moel kirjast ja hea võtta.

**Ega see teil ainuke Venemaa esinemine olnud?**

Oh ei! Moskvas sai ju esinemas küll. Näiteks võttis mind kaasa Merkulov, kui ta dirigeeris esinduslikus ametiühingute sammaslaulis kuulsat Juri Silantjevi orkestrit. Seal oli ka Raimonds Pauls, mängis klaverit. Mul oli päris hea minek ja laulsin isegi kaks lisapala. „Granada“ olevat üleliidulises raadios tihti kõlunud. Kokku üheksa aastat ringlesin mööda Nõukogude Liitu koos filharmoonia estraadiorkestriga.

**Kuidas estraad üldse ooperilaulja ellu tuli? Rahvas tunneb hästi Jüri Pärja estraadilaulu „Pardike ja mooniõis“, „Rohelised silmad“...**

Eestisse tuli koos Brasiilia estraadigrupiga esinema meeslaulja, kelle nimi oli mulle tuttav. Kuulus Jorge Goulart. Mul oli Goularti plaat, võtsin selle kaasa ja läksin kontserti kuulama. Juhtus nii, et nendega tegeles üks tõlk, keda ka mina tundsin. Tõlgi abiga tüürisin pärast kontserti külaliste juurde lava taha. Goulart vaatas mu plaati, imestas. Ei olnud varem näinud! Ega litsentsi tol ajal Nõukogude Lii-

du ju tundud ja tema käest keegi ei küsinud. Vaatas tükk aega plaati ja andis siis selle ümbri- sele autogrammi. Eks tõlk kindlasti ütles, et ka mina olen laulja. Teised ansambli liikmed tulid lähemale ja hakkasid mulle noote kinkima. Minulgi oli üks noot kaasas, seesama „Rohelised silmad“, vene väljaanne. Küsisin siis, kuidas ma saaks selle laulu originaalteksti. Goulart viipas ühte orkestranti, see tuli ja leiti mulle hetkega loo sõnad. Tuntud laul. Eestikeelse teksti tegi Einike Randel. Mulle meeldib Ladina-Ameerika muusika!

**See tuleb teil ka hästi välja. Kuidas te neid välismaa laule valisite?**

Konservatooriumi kolmandal kursusel pidi meil olema selline õppeaine nagu poliitökonomia. Õppejõud võeti aga täienduskursustele Moskvasse ja tema asemel tuli meile andma hoopis kunstiajalugu professor Helene Kuma. Jäin talle silma, ta oli mind kuulnud ja sokutas mulle kirjavahetuse ühe Napoli neiuga. Kuma õde elas Milanos. Üks sealne tütarlaps hakkas mulle saatma San Remo festivali lugusid ja Napoli laulude noote. Kuna ma laulsin palju nõukogude laule, oli mul lahedam ka neid Itaalia omi laulda. Dirigent Merkulov võttis neid hea meelega.

„Granada“ noodi saatis mulle Helene Kuma ise Riiga, kus olime parajasti kontserte andmas. Ma lindistasin selle kohe ära. Minu esitus meeldis ka Muslim Magomajevile, kui olime Bakuus gastrollidel. Ta tahtis minuga tutvuda, Eino Baskin siis korraldas meie kohtumise. Minu „Granada“ istus talle. Ta ise ju laulis ka seda.